

Overdracht College-Raad

Datum 22 september 2016

onderwerp Hoofdlijnenrapport Zwolle zonder Afval
portefeuillehouder Filip van As
informant Ekhart, Rutger (2975)
eenheid/afdeling Expertisecentrum ECW

Voorgesteld besluit raad

1. De hoofdlijnen van het Gemeentelijk Grondstoffenplan 2016-2020 vast te stellen, met de volgende elementen:
 1. Faciliteren: (extra voorzieningen treffen zodat iedereen de mogelijkheid heeft afval goed en makkelijk te scheiden, 2017/2018)
 2. Motiveren: (laten zien en ervaren wat voorkomen van en goed scheiden van afval oplevert, 2017-2020)
 3. Belonen: (een financiële gedragsprikkel of een andere manier om het voorkomen en goed scheiden van afval en grondstoffen te belonen, 2019-2020)
2. Ten aanzien van het belonen een innovatieve financiële gedragsprikkel uit te werken, waarbij de inwoners van Zwolle voordeel ervaren van goed afval scheiden en voldoende individuele keuzevrijheid hebben, bijvoorbeeld in de vorm van een servicepakket.
3. In te stemmen met de afdoening van de volgende moties:
 1. Motie 226: "Innovatie afvalbeleid en hergebruik grondstoffen";
 2. Motie 290: "Aanbieden van grondstoffen in heel Zwolle mogelijk maken".

Beslisnota voor de raad

Datum 21 september 2016

.Openbaar

Onderwerp Hoofdpijnen Gemeentelijk Grondstoffenplan (GGP) 2016-2020
Versienummer 1

Portefeuillehouder Van As
Informant Rutger Ekhart
Eenheid/Afdeling Expertisecentrum / ECW
Telefoon (038) 498 2975
Email R.Ekhart@zwolle.nl

Bijlagen

- "Zwolle zonder Afval, hoofdpijnen voor het Grondstoffenplan 2017-2020"
- "Zwolle zonder Afval, hoofdpijnen voor het Grondstoffenplan 2017-2020, bijlagenrapport"
- Reactie Milieuraad Zwolle d.d. 11-9-2016.

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

1. De hoofdpijnen van het Gemeentelijk Grondstoffenplan 2016-2020 vast te stellen, met de volgende elementen:
 - a. Faciliteren: (extra voorzieningen treffen zodat iedereen de mogelijkheid heeft afval goed en makkelijk te scheiden, 2017/2018)
 - b. Motiveren: (laten zien en ervaren wat voorkomen van en goed scheiden van afval oplevert, 2017-2020)
 - c. Belonen: (een financiële gedragsprikkel of een andere manier om het voorkomen en goed scheiden van afval en grondstoffen te belonen, 2019-2020)
2. Ten aanzien van het belonen een innovatieve financiële gedragsprikkel uit te werken, waarbij de inwoners van Zwolle voordeel ervaren van goed afval scheiden en voldoende individuele keuzevrijheid hebben, bijvoorbeeld in de vorm van een servicepakket.
3. In te stemmen met de afdoening van de volgende moties:
 - a. Motie 226: "Innovatie afvalbeleid en hergebruik grondstoffen";
 - b. Motie 290: "Aanbieden van grondstoffen in heel Zwolle mogelijk maken".

Datum 21 september 2016

Inleiding

Op 15 februari 2016 is het plan van aanpak om te komen tot een Gemeentelijk Grondstoffenplan 2016-2020 (GGP) vastgesteld door de gemeenteraad¹. Het nieuwe Gemeentelijk Grondstoffenplan bevat het beleid en een uitvoeringsprogramma ten aanzien van de afvalinzameling van huishoudelijk afval in de gemeente Zwolle. Doelstelling is om de hoeveelheid te verbranden restafval te verminderen van circa 190 kg per inwoner per jaar (verwachting 2016) tot 100 kg per inwoner per jaar eind 2020.

De afgelopen maanden hebben we de eerste fase van het plan van aanpak uitgevoerd. In gesprek met de stad en op basis van onderzoek bij andere gemeenten en van trends en ontwikkelingen leggen we u hierbij de hoofdlijnen voor het op te stellen Gemeentelijk Grondstoffenplan 2016-2020 voor.

Beoogd effect

Met het nieuwe Gemeentelijk Grondstoffenplan willen we komen tot een duurzaam gebruik van grondstoffen en een betaalbare afvalinzameling in Zwolle.

Argumenten

Hoofdlijnen beleid

1a.1 Uit het gesprek met de stad is gebleken dat met name in de hoogbouw bewoners nog onvoldoende mogelijkheden hebben om afval en grondstoffen goed te scheiden.

Ruim dertig procent van de woningen in Zwolle bestaat uit hoogbouw of staat in wijken die ten aanzien van de afvalinzameling vergelijkbaar zijn met hoogbouw (Binnenstad, Assendorp). Het reguliere systeem van omgekeerd inzamelen, met containers aan huis, is daar niet toepasbaar. Bewoners van deze wijken hebben nu nog onvoldoende mogelijkheden om afval en grondstoffen te scheiden. Naast de hoogbouw zijn er stappen te zetten bij onder meer het aanbieden van kleine huishoudelijke apparaten. De bestaande voorzieningen daarvoor bij winkels (oud voor nieuw) of het brengstation op Hessenpoort blijken daarvoor nog niet adequaat genoeg, waardoor een deel van deze oude apparaten in het restafval belandt.

1b.1 Naast het informeren van bewoners naar de mogelijkheden van afval scheiden op de korte termijn is voor de lange termijn motivatie van bewoners om afval te voorkomen en goed te scheiden essentieel.

Afval voorkomen en scheiden gaat het best als mensen zelf gemotiveerd zijn om het te doen, of als scheiden door gewoonte vanzelfsprekend is geworden (glas, papier). Het inzetten op het informeren en stimuleren is dan ook belangrijk, al vraagt het een lange adem. We willen dat mensen uiteindelijk in de winkel al meewegen wat een aankoop uiteindelijk aan afval oplevert. De komende jaren willen we meer inzetten op informeren en motiveren, bijvoorbeeld door bewoners feedback te geven op hun individuele scheidingsgedrag en door mensen intensiever te wijzen op het maken van keuzes als men aankopen doet en alternatieven voor afdanken (zoals bijvoorbeeld repair cafe's, kringloopwinkels, weggeefhoek op Facebook).

¹ Zie <http://www.mijnbabs.nl/iBabsOnline/Agenda.aspx?site=zwolle&agendaId=0ec67d3d-ee73-4922-b63e-4fc1bf52e59a&FoundIDs=&year=2016>

Datum 21 september 2016

1c.1 Uit de literatuur, de gesprekken met experts en de ervaring van andere steden blijkt dat, naast goede voorzieningen en goede communicatie, een financiële gedragsprikkel nodig is om de geformuleerde doelstelling te halen.

De ambitie om het doel van 100 kilo restafval per inwoner per jaar te halen vraagt een trendbreuk. Uit ervaringen van andere gemeenten en de gesprekken met experts blijkt dat goede voorzieningen en goede communicatie veel effect hebben. Uit het onderzoek blijkt ook dat de gemeenten die in de buurt komen van 100 kg allemaal een financiële gedragsprikkel toepassen.

Een koppeling tussen geld en gedrag heeft een bewezen effect op het scheidingsgedrag. De gevreesde afvaldumping blijkt in de praktijk niet of nauwelijks op te treden. De financiële lasten die bewoners per saldo betalen liggen door het voorkomen van afval en het goed scheiden, in gemeenten met een financiële gedragsprikkel gemiddeld lager dan in gemeenten die dat instrument niet toepassen.

We willen belonen pas invoeren als alle bewoners voldoende mogelijkheden hebben om afval te scheiden en grondstoffen apart aan te bieden. Daarom staat de fase van belonen gepland voor 2019/2020. We hebben daarmee de tijd om de komende jaren het effect van de eerste twee fasen te monitoren en ondertussen met onze inwoners een innovatief systeem van belonen uit te werken dat past bij Zwolle.

1.1 De Milieuraad Zwolle onderschrijft de hoofdlijnen van het nieuwe Grondstoffenplan en heeft goede suggesties voor de verdere uitwerking.

In de bijgevoegde reactie van de Milieuraad Zwolle is te lezen dat ze de hoofdlijnen van het nieuwe Grondstoffenplan ondersteunen. Ze hebben daarnaast suggesties om te verwerken in het op te stellen uitvoeringsplan (onder meer: voorkomen dat keuzevrijheid leidt tot het niet halen van de doelstelling; inzetten op het voorkomen van afval; communicatie ook richten op scholieren en jongeren). De Milieuraad pleit er voor om het invoeren van een vorm van belonen eerder in te voeren dan 2019. Wij hechten er aan dat alle Zwollenaren op een goede manier de herbruikbare grondstoffen kunnen aanbieden, voordat een financiële gedragsprikkel wordt ingevoerd. Onze inschatting is dat we daar zeker twee jaar voor nodig hebben.

Een innovatieve manier van belonen

2.1 Door keuzevrijheid te bieden wordt ruimte geboden aan bewoners om een eigen afweging te maken.

Omdat de gemiddelde Zwollenaar niet bestaat, werken we de komende paar jaar samen met ROVA aan een innovatief beloningsstelsel. Daarbij onderzoeken we onder meer of bewoners keuzevrijheid belangrijk vinden en op welke onderdelen ze een keuze willen hebben.

We laten ons in de uitwerking inspireren door de ervaringen met servicepakketten in andere branches, zoals bijvoorbeeld de telefonie- en energiesector. Voor de servicepakketten denken we aan pakketten met verschillen ten aanzien van:

- De hoogte van het te betalen "vastrecht" per jaar;
- De hoogte van het tarief voor het aanbieden van restafval per aanbieder;
- Het aantal keren dat (gratis) grof huishoudelijk afval kan worden aangeboden;
- Andere vormen van aanvullende dienstverlening, zoals de regeling voor verhuisafval.

We denken er aan om ons bij de koppeling tussen gedrag en geld vooral te richten op prikkels ten aanzien van het aanbieden van restafval (zie paragraaf 2.2 van het bijlagenrapport).

Datum 21 september 2016

2.2 Door een innovatieve manier van belonen leveren we als Zwolle na omgekeerd inzamelen en 100-100-100 weer een bijdrage aan innovatie in de branche.

Als gemeente Zwolle hebben we samen met Rova de afgelopen jaren laten zien dat we zoeken naar een innovatieve aanpak. Zo waren we de eerste gemeente die omgekeerd inzamelen invoerde en stonden we samen met ROVA aan de wieg van het project 100-100-100 (zie <https://www.100-100-100.nl/>). Ook op het gebied van het koppelen van geld aan gedrag zoeken we onze weg bewust buiten de gebaande paden.

3.1 De moties zijn verwerkt in het voorstel voor de hoofdlijnen voor het nieuwe Grondstoffenplan.

Tijdens de raadsbehandeling heeft de wethouder namens het college toegezegd de beantwoording van de moties te integreren in het voorstel voor het nieuwe Grondstoffenplan. Met het vaststellen van de hoofdlijnen van het nieuwe Grondstoffenplan hebben we de volgende moties uitgevoerd:

- Motie 226: "Innovatie afvalbeleid en hergebruik grondstoffen" (M11-2).
- Motie 290: "Aanbieden van grondstoffen in heel Zwolle mogelijk maken".

Motie 392 ("Onderzoek naar mogelijkheden behoud inkomsten uit inzameling oud papier voor verenigingen", M-34a) en motie 282 ("Onderzoek mogelijkheden verlagen tarieven afval of verhogen beloning grondstoffen", M14-4) werken we verder uit bij het opstellen van het uitvoeringsplan.

Risico's

2.1 In veel gemeenten is er voor de invoering weerstand tegen het invoeren van een financiële gedragsprikkel betrekking tot het aanbieden van afval.

De ervaring in veel gemeenten waar in het verleden de koppeling tussen geld en gedrag is ingevoerd (veelal Diftar) is dat er voor de invoering ervan veel weerstand is, terwijl bewoners na invoering erg tevreden zijn over het systeem. Het delen van ervaringen elders, goede informatie en het toepassen van keuzevrijheid door het aanbieden van servicepakketten verhoogt het draagvlak vooraf voor het koppelen van een financiële gedragsprikkel.

Financiën

Na de behandeling in uw raad van de hoofdlijnen van het nieuwe GGP zullen we deze uitwerken in een gedetailleerd uitwerkingsplan. Daarin zullen de maatregelen concreet worden uitgewerkt, inclusief een investerings- en exploitatieraming. Met name de fase van 'faciliteren' en 'motiveren' zal aanvullende investeringen vragen die leiden tot additionele kosten. Daartegenover staat dat met een reductie van restafval ook besparingen kunnen worden bereikt. Uitgangspunt is dat de maatregelen binnen de bestaande afvalbeheerkosten (huidige heffing plus inflatiecorrectie voor een gemiddeld gezin) worden uitgevoerd (duurzamer, maar niet duurder). We zullen bij het uitvoeringsplan een meerjarenraming voor de Voorziening Afval bijvoegen.

Vervolg

Na het besluit over de hoofdlijnen van het nieuwe GGP werken we een uitvoeringsplan uit met concrete maatregelen, een concrete planning en een financiële raming. We verwachten u dit uitvoeringsplan eind 2016, begin 2017 aan te bieden ter besluitvorming.

Openbaarheid

Dit voorstel is openbaar.

voorstel

Zwolle

Datum 21 september 2016

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris